

МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНДИКАТОРІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Чинником розвитку національної економіки є поглиблення світових інтеграційних процесів. Прискорена та невідготтована інтеграція національного ринку України у світовий простір має для країни значні деструктивні наслідки. У статті обґрунтовано, що інтеграційні процеси на нашому континенті безпосередньо відповідають національним інтересам України, яка і географічно, і політично є європейською державою. Метою статті є аналіз основних показників оцінки соціально-економічного розвитку країни під впливом інтеграційних економічних процесів та формування комплексного наукового підходу до їх оцінки в сучасних умовах. Використано основні наукові методи дослідження: індукції та дедукції, аналізу та синтезу, методи порівняння. Проведене наукове дослідження дозволило обґрунтувати теоретичні та методичні засади впливу інтеграційних економічних процесів на соціально-економічний розвиток суспільства. У статті доведено, що процес інтеграції може спричиняти як позитивні, так і негативні тенденції. Обґрунтовано, що для оцінки соціально-економічного розвитку суспільства існує багато показників та індикаторів. Основними з них вважають ВВП, ВВП в розрахунку на одну особу, середній розмір заробітної плати, середній розмір пенсії тощо. У статті зроблено узагальнюючий висновок, що показник ВВП не дає об'єктивної оцінки стану суспільного розвитку з огляду на регіональні, гендерні, вікові відмінності й не відбиває стану добробуту конкретної особи, а тому не може виступати основним у сукупності соціально-економічних індикаторів ефективності інтеграційних процесів. Доведено, що внаслідок інтеграційних процесів світові індикатори розвитку є більш розвиненими, тому в статті удосконалено науково-методичний підхід до оцінки соціально-економічного розвитку під впливом інтеграційних економічних процесів за допомогою запропонованої системи оцінювальних показників. Подальші дослідження будуть спрямовані на уточнення методики аналізу впливу інтеграційних процесів на якісні та кількісні параметри розвитку економіки країни.

Ключові слова: інтеграційні економічні процеси, індикатори розвитку, соціально-економічні показники.

ВСТУП

Постановка проблеми. Прискорена та невідготтована інтеграція національного ринку України у світовий простір, на якому домінують розвинені країни та країни, що інтенсивно розвиваються, завдяки створеним у свій час інституційним основам ринку та відповідно до здійсненої структурної і технологічної модернізації, має для України значні деструктивні наслідки.

Залежність України як від обсягів, так і від структури зовнішньоекономічних зв'язків виступає не тільки чинником можливих майбутніх загострень в економіці, а й консервує існуючу нерациональну структуру виробництва, перешкоджає економічному та соціальному розвитку.

Поза сумнівом, стратегічною метою зовнішньої політики є активне залучення нашої держави до інтеграційних процесів, внаслідок яких виникає новий світовий порядок, що передбачає домінування міжнародних зобов'язань, режимів та норм над національними інтересами. Чинником розвитку національної економіки є поглиблення світових інтеграційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пошуку нових моделей економічного розвитку країн в умовах інтеграційних процесів присвячено ряд досліджень таких видатних вчених, як Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогона, В. Ю. Матвєєвої, В. Мунтіяна, В. Мікловди [1], Ю. В. Орловської, Ю. М. Пахомова, Г. О. Пухтаєвича, В. В. Папп [2], А. С. Філіпенка, Ю. В. Шишкова та ін.

Мета статті (постановка завдання).

Метою статті є аналіз основних показників оцінки соціально-економічного розвитку країни під впливом інтеграційних економічних процесів та формування комплексного наукового підходу до їх оцінки в сучасних умовах.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі глобалізації ускладнюються умови розвитку багатьох країн, у тому числі й України. Вони полягають, в першу чергу, у принциповій зміні факторів та чинників соціального та економічного розвитку країн. Це стосується технологічних та соціальних інновацій, вміння ефективно адаптуватися у транснаціональному середовищі, у масштабах інформатизації суспільства, у різних рівнях інтелектуальної та політичної свободи.

Інтеграційні процеси на нашому континенті безпосередньо відповідають національним інтересам України, яка і географічно, і політично є європейською державою. Успіх економічного розвитку та здатність подолання соціальних проблем багато у чому залежить від того, наскільки суспільство здатне адаптуватися до нових світових реалій і використовувати їх в інтересах модернізації. Це ставить перед Україною непросту дилему: досягнути постійних умов економічного зростання та інтегруватися в світовий простір або впасти в депресійне становище і втратити конкурентні переваги перед іншими країнами світу та Європи, тобто бути приреченою на відставання і стагнацію.

Прискорюючи економічну та соціальну

динаміку однієї групи країн, інтеграційні процеси у ХХІ столітті поглиблюють світові диспропорції. Процес інтеграції може спричиняти як позитивні, так і негативні тенденції. Для економіки України поглиблення інтеграційних процесів призведе до активізації туристичного та освітянського секторів; відкритості європейських ринків праці; ймовірності зростання безробіття через впровадження нових технологій; переходу вітчизняних підприємств на нові стандарти; ймовірності активізації відтоку капіталу; зросте залежність України від постачальників та інвесторів; збільшиться вплив транснаціональних компаній. Це, своєю чергою, переорієнтує українські підприємства на нові ринки збуту продукції; відбудеться спрощення доступу до фінансових ресурсів. Відбудуться серйозні деформації у національній економіці, що вплине на ймовірність активізації трансферного ціноутворення у міжнародних компаніях та активізації інвестиційних проектів. Загостриться конкуренція у різних секторах економіки. Україна буде брати активну участь у транснаціональних транспортних коридорах.

Ознаки якісного впливу інтеграційних процесів проявляються через характеристики соціально-економічного розвитку країни. Вони відбиваються як результати дії чинників впливу через відповідні результуючі показники. Економічний розвиток суспільства передбачає не стільки кількісні, скільки якісні зміни через перетворення характеристик та структури економіки [3, с. 83]. Визначаючи соціальну складову розвитку, можна погодитись із твердженням, що соціальний розвиток суспільства – це процес цілеспрямованих соціальних змін, під час якого наступний стан суспільства та всіх соціальних груп є більш якісним за попередній [4, с. 329].

При цьому, для вимірювання стану розвитку суспільства, виходячи з цілісної концепції (людина-економіка-природне середовище), використовуються різні підходи та критерії. Доречно зазначити, що сталість економічного розвитку держави визначається можливістю покриття потреб функціонування власними видатками. Екологічна сталість відбиває у здатності підтримувати довготривалу життєздатність екосистеми, а соціальна – здатністю однаковою мірою задовольняти культурні, матеріальні та духовні потреби суспільства [1, с. 232].

Однак при цьому вкрай суттєвим критерієм змістовного наповнення й оцінки процесу сталого розвитку може вважатись здатність у забезпеченні функціонування суспільства впродовж тривалого періоду.

Доречно зауважити, що Р. Кулиничем статистична оцінка показників, які формують результати соціально-економічного розвитку, пов'язуються з визначенням кількісної сторони масових соціально-економічних явищ і процесів, що визначають рівень соціально-економічного зростання на національному й регіональному рівнях у нерозривному зв'язку з їх кількісною характеристикою [5, с. 8].

Визначаючи важливість спостереження трансформаційних властивостей цього показника в процесі розвитку, доречно зауважити, що різним

суспільним групам, як зазначено автором А. Колосовим, притаманні різні інтереси. Однак ним ця ознака розглядається як фактор прогресу, за умови, що ці інтереси не є антагоністичними [6, с. 18]. Виходячи з цього, для отримання цілісного уявлення про параметри суспільного розвитку потребується охоплення різних суспільних площин.

Для проведення такого роду досліджень пропонується різноманітний аналітичний інструментарій та широкий спектр показників. Ще Д. Кейнсом вказувалося на труднощі вибору одиниць вимірювання, придатних для вимірювання економічної системи через несумісність, невизначеність, недосконалість методики тощо [7, с. 39-40]. Слід зазначити, що поряд з питаннями вибору оптимальних оцінювальних показників суспільного явища, вкрай важливим є визначення методології їх формування. Дослідником Н. Волгіним виділено складність охоплення економічного розвитку в часі та проблемні властивості оцінок, що будуються, виходячи з різної методики. У цьому контексті вчений зазначав, що наявна в країні статистична база та методи прогнозних оцінок не відповідають сучасним вимогам, не дозволяють з достатнім ступенем надійності проаналізувати реальний стан в економіці, демографії, соціальній сфері та надати прогнози щодо їх змін [4, с. 8].

Доцільно зауважити, що різноспрямований характер зовнішніх зв'язків розповсюджується на численне коло показників, що належить до сфери її впливу: макроекономіки, демографії, ринку праці, заробітної плати, соціального захисту населення тощо. А потенційні можливості статистичних спостережень роблять отриманий інформаційний ресурс ефективним інструментом впливу на гармонізацію суспільного розвитку. Можна зазначити, що результати спостережень можуть відбивати прояв як безпосередньо впливу інтеграційних процесів на елементи суспільного середовища, або опосередковано як складова частина наявних індикаторів суспільних явищ.

Тому для поглиблення систематизації оцінювальних показників соціально-економічного розвитку через прояви механізму впливу інтеграційних процесів на розвиток економіки країни пропонуємо згрупувати показники за ступенем поєднання економічних, соціальних та нематеріальних площин суспільства. Необхідно зазначити, що високорозвиненим країнам притаманне посилення акцентів саме на показниках останньої категорії, якими здійснюється спроба визначення таких явищ, що не мають кількісно-вартісних вимірювачів, але є вкрай важливими для розуміння якісного рівня суспільного розвитку – і це показники, що відбивають стан щастя, задоволення людини тощо.

Однак, аналізуючи наведену систематизацію статистичних показників, можна зазначити, що їх віднесення до категорії загальних чи спеціальних є досить умовним. Виходячи з дослідницьких завдань та специфіки об'єкту дослідження, вони можуть виступати в ролі як загальних індикаторів розвитку соціально-економічних явищ, так і як показники спеціального характеру, в тому числі для

характеристики процесів впливу інтеграційних процесів на розвиток економіки. Проілюструвати це можна на прикладах показників реального товарообороту на одну особу, індексу зміни обсягу реального товарообороту на одну особу, роздрібного товарообороту у % до обсягу витрат на купівлю товарів та послуг, диференціації у структурі доходів та витрат населення у регіонах країни, демографічного навантаження, відношення наявних доходів населення до сукупних витрат на харчування, потреб у продовольчих ресурсах, рівня бідності тощо.

Такі спеціальні показники як динаміка товарообігу, структура товарообігу, доходи та видатки домогосподарств, кількість малих та середніх підприємств за сутністю можуть розглядатися і як загальносуспільні характеристики. Необхідно підкреслити, що групування за вторинними ознаками (абсолютні, відносні, середні, розрахункові показники, індекси тощо) поширює можливості дослідження в контексті реформування.

Характеризуючи наведену сукупність економічних показників та дослідницьких точок зору, можна зазначити, що визначення впливу інтеграційних процесів на економіку країни відбувається через відповідні наявні індикатори залежно від обраного підходу. Зокрема автором Р. Кулиничем вважається, що індикаторами досягнутого рівня соціально-економічного розвитку країни та її регіонів є валовий внутрішній продукт і валова додана вартість сукупні та розраховані на одну особу [5, с. 8]. Відображаючи в системі національних рахунків кінцевий результат виробничої діяльності економічних одиниць-резидентів та вимірювання вартості товарів і послуг, вироблених в межах країни за певний проміжок часу [5, с. 258], цей показник через чисельність працюючих та фонд оплати праці робітників підприємств, відбиває характеристики основних елементів впливу інтеграційних процесів на розвиток економіки країни. Слід підкреслити, що навколо цих узагальнюючих індикаторів розвитку ведеться дискусія щодо їх здатності до об'єктивної оцінки процесів соціального й економічного розвитку.

Заслуговує на увагу думка К. Еклунда, яким зазначено, що щорічний приріст в економіці, під яким зазвичай розуміється зростання ВВП, стає метою економічної політики як засіб підвищення рівня життя. Однак, він попереджає про обережність безпосереднього пов'язування зростання ВВП з зростанням добробуту. Дослідником зазначається, що показник ВВП має низку недоліків, зокрема диференціацію рівня добробуту людей [8, с. 93].

Д. Майєром як традиційний показник розвитку вважається дохід на одну особу в доларах США, згідно з яким країни класифікуються Світовим банком. При цьому, країни з рівнем доходу (ВВП на душу населення) меншим за 765 доларів США (1995р.), вважаються як країни з низьким рівнем доходів, а з рівнем доходів – 9385 доларів США належать до країн з високим рівнем доходів, а всі між ними – до країн із середнім рівнем доходів [9, с. 28-29].

П. Орловим-Карбою відмічено, що обсяг реального ВВП характеризує здебільшого економічний потенціал країни і не призводить до автоматичного

підвищення доходів населення [11, с. 17]. Окрім цього, можна зазначити, що показник ВВП не дає об'єктивної оцінки стану суспільного розвитку з огляду на регіональні, гендерні, вікові відмінності й не відбиває стану добробуту конкретної особи. Він швидше відбиває потенціал країни щодо спроможності забезпечення громадянам таких умов життєдіяльності. Виходячи з цього, можна погодитися з автором Р. Кулиничем, що, торкаючись різних соціально-економічних аспектів суспільного життя, вони здебільшого є похідними від основного індикатора соціально-економічного розвитку, яким вважається ВВП (ВРП та відповідні показники в розрахунку на одну особу). Характеристики інших оцінювальних показників можна вважати відбитком обсягу та структури ВВП крізь розвиток основних макроекономічних процесів [5, с. 19, 106]. Таким чином, простежується існування залежності між обсягом ВВП та якісними характеристиками його соціальних складових. Можна зазначити, що через його складові здійснюється також формування оцінювальних показників соціального розвитку.

Особливе місце в рамках основ макроекономічної теорії завжди посідав аналіз міжнародної торгівлі як основного індикатора впливу інтеграційних процесів на розвиток внутрішнього ринку країни та торгівлі товарами і послугами на зовнішніх ринках конкурентоспроможною продукцією. Видатні класики-економісти заклали основні цеглини розвитку цих теорій, які дозволили сформувати правила і норми міжнародної торгівлі. В умовах інтеграційних процесів та глобалізації економік різних країн необхідно провести аналіз цих теорій, оскільки економіки все більше почали орієнтуватися на мініатюризацію виробництва, його дематеріалізацію і почали орієнтуватися на використанні інтелектуального потенціалу людини, що неминуче веде до більш глибокої інтеграції окремих держав у систему міжнародного поділу праці. Нові стратегії та тактики економічного розвитку взяли за основу поєднання ринкових та державних регуляторів, що активно використовують новітні досягнення техніки, інформатики, менеджменту та інші сучасні наукові відкриття й розробки. Накопичені людством знання й досвід дозволили на нинішньому етапі розробити принципово нові різновиди техніки і технологій, форми взаємодії з природою з метою ефективної переробки природних ресурсів або їхнього заощадження й поновлення. Це привело до відмирання або зменшення ролі застарілих і створення нових видів виробництв, галузей і сфер економічної діяльності.

Все це потребує розвитку нової парадигми в економічній теорії, що базується на вивченні найбільш актуальних тенденцій і закономірностей інтеграційних процесів сучасної економіки. Величезне значення мають розвиток ефективної податкової політики, організація бюджету, створення раціонального фінансового механізму й оптимальної банківської системи, подолання інфляції і проведення реформи цін, а також пошук оптимального співвідношення і різноманітності форм власності, рівня монополізації економіки країни.

Ринкові концепції набули всепланетарного

масштабу. Практично всі країни світу визнали за необхідне використання у формуванні суспільства загальнолюдських цінностей, природно, з урахуванням національних і місцевих особливостей. У рамках інтеграційних процесів найбільш раціонального вибору набула концепція щодо обміну продукцією: це по-перше через свободу торгівлі, а по-друге – протекціонізм.

Згідно розвитку ринкових відносин основи товарного виробництва були піддані аналізу і розкриті в роботах Платона, Аристотеля, Юлія Цезаря, мислителів Вавилону, Стародавнього Єгипту, Індії, Китаю. Оскільки товарні відносини знайшли своє відображення в сфері торгівлі, то й в економічній науці виникла школа меркантилістів (XV-XVII ст.), представники якої ототожнювали багатство з грошима, накопичення яких у той час здійснювалося через торгівлю. У роботах відомих меркантилістів Т. Мена й А. Де Монкретьєна корінною була проблема нарощування багатства країни загалом, тобто в макроекономічній системі координат. Це пояснювалося прагненням меркантилістів виробити найбільш раціональну економічну політику, в основі якої головним джерелом багатства суспільства вважалася торгівля. Оскільки у меркантилістів головним джерелом створення вартості визначалася сфера товарообігу, то й багатство повинне було виявитися лише в одній формі – у вигляді благородних металів. Відповідно до цього їхньою висхідною позицією щодо досягнення країною розвинутої економіки було залучення і нагромадження золота. Таким чином, меркантилісти бачили у золотому запасі країни головне джерело могутності її економіки. До кола їх основних економічних принципів входили: досягнення активного торгового балансу; стимулювання вивозу готових виробів і ввезення дешевої сировини на базі державного субсидування; підтримка розвитку національної промисловості; використання колоній як джерела дешевої сировини й ринку збуту своєї продукції, протекціонізму в зовнішній торгівлі. Загалом, головний інтерес меркантилісти вбачали у відстоюванні і захисті інтересів торговців і промисловців.

З позицій сучасності, критично сприймаючи методологічні помилки підходу меркантилістів, а також аналізуючи проблеми, властиві сучасному стану економіки України, не можна не визначити актуальності підходу меркантилістів, їхніх установок на досягнення оптимальних обсягів нагромадження капіталу, підтримки національного товаровиробника, тактики боротьби за ринки збуту і методів досягнення активного торгового балансу.

Історія економічного розвитку різних країн підтверджує корисність використання деяких із названих положень. Наприклад, Франція, на основі політики повернення вивезених раніше капіталів, змогла до 60-х років домогтися відновлення свого золотого запасу, зміцнити національну валюту і розширила свій інвестиційний потенціал. Таке неемісійне зростання грошової маси дозволило забезпечити в країні зниження норми відсотка при кредитуванні, що привело до розширення обсягів кредитування і сприяло перерозподілу ВВП на користь підприємців, стимулювало їх до активної інвестиційної діяльності.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Україна перебуває в умовах граничного дефіциту фінансових ресурсів, усіляко прагне до активізації внутрішнього нагромадження капіталу з метою стабілізації макроекономічного стану економіки, стимулювання інвестиційного процесу в країні. З цією метою в програмах щодо виходу України з кризового стану постійно ставиться акцент на створенні механізму нагромадження капіталу для розвитку процесу відтворення на основі протекціоністських заходів, спрямованих на підтримку вітчизняного виробника, а також проведення політики репатріації з-за кордону капіталів тіньового сектора економіки. Подальші дослідження будуть спрямовані на уточнення методики аналізу впливу інтеграційних процесів на якісні та кількісні параметри розвитку економіки країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мікловда В. Макроекономічні тенденції стабілізації України і перспективи економічного зростання / В. Мікловда, М. Пітюлич, В. Шинкар // Регіональна економіка. – 2004. – №1. – С. 7-15.
2. Папп В. В. Трансформація економіки України у контексті євроінтеграційних процесів / В. В. Папп // Регіональна економіка. – 2008. – №1. – С. 23-31.
3. Луцишин З. О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації / З. О. Луцишин. – К.: Друк, 2002. – 320 с.
4. Волгин Н. А. Социальная политика:энциклопедия / под ред. Н. А. Волгина, Т. С. Сулимовой. – М.: Альфа-Пресс, 2006. – 416 с.
5. Кулинич Р. О. Статистична оцінка чинників соціально-економічного розвитку / Р. О. Кулинич. – К.: Знання, 2007. – 311 с.
6. Колосов А. В. Устойчивое развитие хозяйственных систем: учеб. пособие / А. В. Колосов. – М.: РАГС, 2008. – 270 с.
7. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег/ Дж. Кейнс. – М.: Гелиос АРВ, 2002. – 352 с.
8. Эклунд К. Эффективная экономика – шведская модель: (Экономика для начинающих и не только для них) / К. Эклунд; пер со швед. / авт. предисл. В. В. Попов, Н. П. Шмелев; науч. ред. А. М. Волков. – М.: Экономика, 1991. – 349 с.
9. Майер Джеральд М. Основні проблеми економіки розвитку / Джеральд Майер, Е. Джеймс Раух, А. Філіпенко. – К.: Либідь, 2003. – 688 с.

10. Майер Дж. Міжнародне середовище бізнесу: Конкуренція та регулювання у глобальній економіці / Дж. Майер, Д. Олесевич; пер.з англ. – К.: Либідь, 2002. – 703 с.

11. Орлов-Карба П. А. Все о пенсионной реформе в России: монография / П. А. Орлов-Карба. – М.: Гардарики, 2005. – 302 с.

Футало Юрий Ростиславович

МОНИТОРИНГ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Фактором развития национальной экономики является углубление мировых интеграционных процессов. Ускоренная и неподготовленная интеграция национального рынка Украины в мировое пространство имеет для страны значительные деструктивные последствия. В статье обосновано, что интеграционные процессы на нашем континенте непосредственно отвечают национальным интересам Украины, которая и географически, и политически является европейским государством. Целью статьи является анализ основных показателей оценки социально-экономического развития страны под влиянием интеграционных экономических процессов и формирования комплексного научного подхода по их оценке в современных условиях. Используются основные научные методы исследования: индукции и дедукции, анализа и синтеза, методы сравнения. Проведенное научное исследование позволило обосновать теоретические и методические основы влияния интеграционных экономических процессов на социально-экономическое развитие общества. В статье доказано, что процесс интеграции может вызвать как положительные, так и отрицательные тенденции. Обосновано, что для оценки социально-экономического развития общества используется много показателей и индикаторов. Основными из них считают ВВП, ВВП в расчете на душу населения, средний размер заработной платы, средний размер пенсий и тому подобное. В статье сделан обобщающий вывод, что показатель ВВП не дает объективной оценки состояния общественного развития с учетом региональных, гендерных, возрастных различий и не отражает состояния благополучия конкретного лица, а поэтому не может выступать основным в совокупности социально-экономических индикаторов эффективности интеграционных процессов. Доказано, что в результате интеграционных процессов мировые индикаторы развития являются более развитыми, поэтому в статье усовершенствовано научно-методический подход к оценке социально-экономического развития под влиянием интеграционных экономических процессов с помощью предложенной системы оценочных показателей. Дальнейшие исследования будут направлены на уточнение методики анализа влияния интеграционных процессов на качественные и количественные параметры развития экономики страны.

Ключевые слова: интеграционные экономические процессы, индикаторы развития, социально-экономические показатели.

Futalo Yuri R.

MONITORING OF THE SOCIAL AND ECONOMIC INDICATORS OF THE INTEGRATION PROCESS EFFECTIVENESS

Factor for the development of the national economy is the deepening of global integration processes. Fast and unprepared integration of the national market of Ukraine in the world space has significant destructive effects for the country. It has been substantiated in the article that the integration processes on the continent meet the national interests of Ukraine, which is both geographically and politically a European state. The aim of the article is to analyze the main indicators to assess the social and economic development of the country under the influence of the integration of economic processes and the formation of an integrated scientific approach to their assessment in the present conditions. Basic scientific research methods have been used: induction and deduction, analysis and synthesis, comparison methods. Conducted scientific research allowed proving the theoretical and methodological foundations of the impact of economic integration processes on the social and economic development of society. It has been proved in the article that the integration process can cause both positive and negative trends. It has been proved that to assess the social and economic development of society, there are many indexes and indicators. The main of them are considered the GDP, GDP per capita, average wage, the average size of pensions etc. General conclusion has been made in the article that GDP does not provide an objective assessment of the state of social development, taking into account regional, gender, age differences and does not reflect the state of the well-being of a particular person, and therefore can not act as principal in a set of social and economic indicators of the effectiveness of the integration process. It has been proved that as a result of the integration process world indicators are more developed, so the paper improved the scientific and methodical approach to the evaluation of social and economic development under the influence of integration economic processes using the proposed system of performance indicators. Further research will be aimed at clarifying the methodology for analyzing the impact of integration processes on the qualitative and quantitative parameters of the economy.

Keywords: integration economic processes, the development of indicators of social and economic indicators.

Одержано 02.02.2017 р.